

الگوی انقلاب اسلامی برای مردمی‌سازی اقتصاد: با

تاکید بر اندیشه‌های امام خامنه‌ای^{مدظله‌العالی}

محمد ترکمانه^۱، محمود رضا قاندي^۲، دکتر گارینه کشیشیان^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۱۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۱۴

چکیده: در دهه‌های اخیر، مردمی‌سازی اقتصاد به‌عنوان یکی از محورهای اساسی گفتمان اقتصادی جمهوری اسلامی ایران مطرح شده است. این رویکرد با تأکید بر نقش‌آفرینی مردم در توسعه اقتصادی و سیاست‌گذاری‌ها، زمینه‌ساز تحقق عدالت اقتصادی و کاهش وابستگی به منابع خارجی است. لذا این پژوهش با هدف تبیین الگوی انقلاب اسلامی برای مردمی‌سازی اقتصاد با تأکید بر اندیشه‌های امام خامنه‌ای^{مدظله‌العالی} انجام شده است. پژوهش حاضر از لحاظ هدف، پژوهش توسعه‌ای و از نظر ماهیت داده‌ها، کیفی و مبتنی بر تحلیل محتوا است. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی بیانات مرتبط با موضوع در پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار ایشان طی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۳ بود که با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند و تا حد اشباع اطلاعاتی تعداد ۱۰۵ مورد گزینش شد. داده‌ها با روش کدگذاری سه‌مرحله‌ای (باز، محوری و انتخابی) تحلیل و سپس از طریق فراترکیب، ابعاد الگوی مردمی‌سازی اقتصاد شناسایی گردید. پایایی و روایی نتایج از طریق معیارهای لینکلن و گوبا، کدگذاری مجدد توسط متخصصان و فرمول هولستی با ضریب ۰/۸۷ تأیید شد. نتایج نشان داد که در مرحله کدگذاری باز، ۲۴۱ گزاره استخراج شد که به مسائل کلیدی نظیر مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی، شفافیت اجرایی، حمایت از تولیدات داخلی و توسعه مناطق کمتر توسعه‌یافته اشاره دارند. در مرحله کدگذاری محوری، ۳۵ مؤلفه اصلی از قبیل عدالت اجتماعی، ایجاد فرصت‌های اشتغال پایدار و تقویت زیرساخت‌ها شناسایی شد. در نهایت، ۷ کد اصلی شامل مشارکت مردم در تصمیم‌گیری، توسعه اقتصادی متوازن، تقویت خودکفایی و استقلال اقتصادی، توسعه کارآفرینی و نوآوری، عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه ثروت، تقویت فرهنگ و ارزش‌های اسلامی، و پایداری محیط زیستی به‌عنوان ابعاد اصلی این الگو تعیین شد. این الگو به‌عنوان چارچوبی بومی، پویایی تعامل دولت و مردم و تقویت مشارکت فعال در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی را برجسته کرده و بستری برای ارتقای عدالت اجتماعی و توسعه پایدار فراهم می‌آورد. **واژگان اصلی:** انقلاب اسلامی، مردمی‌سازی اقتصاد، اقتصاد مردم پایه، حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای.

۱. گروه علوم سیاسی واحد بین المللی کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، جزیره کیش، ایران.

۲. دانشیار گروه علوم سیاسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران. ghaedi1352@gmail.com

۳. دانشیار گروه علوم سیاسی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۱. مقدمه

اقتصاد به عنوان یکی از ارکان اصلی هر جامعه، نقشی حیاتی در تعیین سطح زندگی، توسعه اجتماعی و پیشرفت کشورها ایفا می‌کند. از این رو، با تغییرات سریع و پیچیده در دنیای معاصر، نیاز به رویکردهای نوین در مدیریت اقتصادی بیش از پیش احساس می‌شود (اسپیر^۱، ۲۰۱۹). یکی از این رویکردها، "مردمی‌سازی اقتصاد"^۲ است که به معنای افزایش مشارکت و دخالت مردم در فرآیندهای اقتصادی و تصمیم‌گیری‌های کلان است (اوتساکا؛ اویکاوا^۳، ۲۰۲۴). به عبارت دیگر، به معنای ایجاد بسترهایی است که مردم بتوانند به طور فعال و مؤثر در امور اقتصادی نقش‌آفرینی کنند و از این طریق به بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی جامعه کمک نمایند (پیری^۴، ۲۰۰۲). مردمی‌سازی اقتصاد به عنوان یک استراتژی جامع و چندبعدی، شامل فرآیندهایی است که هدف آن‌ها ارتقای شفافیت، کاهش نابرابری‌ها و بهبود عدالت اقتصادی است (هدایت و همکاران^۵، ۲۰۲۱). این مفهوم، به معنای طراحی و پیاده‌سازی مدل‌هایی است که مردم بتوانند در آن‌ها به طور فعال در تصمیم‌گیری‌ها و نظارت‌های اقتصادی مشارکت کنند (فتحان و همکاران^۶، ۲۰۲۲). این رویکرد می‌تواند به بهبود کارایی اقتصادی، افزایش مسئولیت‌پذیری و کاهش فساد کمک کند و به طور کلی، منجر به ایجاد یک ساختار اقتصادی عادلانه‌تر و شفاف‌تر شود (آنسوری و همکاران^۷، ۲۰۲۴).

در کشور ایران، چند سالی است که از مردمی‌سازی اقتصاد در مجامع علمی بحث می‌شود و از آن به عنوان راهکاری برای توسعه اقتصادی کشور یاد می‌شود. در ابتدای این جریان، در بدنه دولت انرژی چندانی برای اجرای این رویکرد مشاهده نمی‌شد و بیشتر در نهادهای حکومتی غیردولتی و به‌طور ویژه در فعالیتهای محرومیت‌زدای همانند؛ ستاد اجرایی فرمان امام، بنیاد مستضعفان، کمیته امداد برنامه‌های عملیاتی برای مردمی‌سازی اقتصاد تدوین و با بودجه‌هایی کم و زیاد، اجرایی می‌شد. اما با توجه به

1. Speer

2. People-Centric Economic

3. Otsuka & Oikawa

4. Pirie

5. Hidayat, Yuliana, Wicaksono, Matara, Wulandari, Amri & Saksono

6. Fathan, Mustahal & Basit

7. Ansori, Mulyono & Kusnadi

جدی‌تر شدن و فعال شدن گروه‌های مردمی، جهادی و شبکه‌های غیر انتفاعی (خیریه، ثمن و...) به نظر می‌رسد اهتمام به موضوع مردمی‌سازی اقتصاد بسیار پر رنگ‌تر شده و در دستور کار جدی نهادهای اجرایی قرار گرفته است و چه به طور رسمی (لایحه بودجه) و چه غیررسمی (بودجه‌های درون‌سازمانی) جریانی از منابع به این هدف اختصاص داده می‌شود و در پس‌زمینه‌های فکری و نظری، این راهکار به‌عنوان مسیر اصلی برون‌رفت اقتصاد ایران شناخته می‌شود. بنابراین باید به‌طور جدی‌تر این رویکرد مورد بررسی قرار گیرد. زیرا آنچه از مباحثه با دانشگاهیان و مسئولان مختلف قبلی و جدید دریافت می‌شود، این است که این مفهوم حتی بین دو نفر از آنان دارای تعریف واحدی نیست. شاید اولین چیزی که از عبارت «مردمی‌سازی اقتصاد» در مقابل «دولتی بودن اقتصاد» به ذهن متبادر شود، مباحث مربوط به خصوصی‌سازی است؛ که چه از جنس خصوصی‌سازی دهه هفتاد (به‌عنوان نسخه پیشنهادی صندوق بین‌المللی پول) و چه از جنس خصوصی‌سازی دهه هشتاد (واگذاری شرکت‌های دولتی به‌صورت خصولتی به نهادهای حکومتی غیردولتی) خاطره خوشی از خود به جا نگذاشته است. اما آنچه مشخص است، مردمی‌سازی اقتصاد در معنای امروز به‌معنای خصوصی‌سازی نیست و تفاوت‌های اساسی با آن دارد.

اقتصاد به عنوان یکی از محورهای کلیدی توسعه و پیشرفت هر جامعه، همواره تحت تأثیر اندیشه‌ها و سیاست‌های مختلف قرار داشته است. در این میان، نقش و تأثیر نظریات و ایده‌های رهبران فکری و دینی در شکل‌گیری الگوهای اقتصادی بسیار حائز اهمیت است (مک‌دونالد^۱، ۲۰۱۷). حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای، به عنوان رهبر معظم انقلاب اسلامی، با ارائه دیدگاه‌ها و نظریات جامع در زمینه‌های مختلف، به ویژه در حوزه اقتصاد، تأثیرات عمیق و موثری بر سیاست‌های اقتصادی کشور داشته‌اند. یکی از مفاهیم کلیدی که در اندیشه‌های ایشان به وضوح دیده می‌شود، «مردمی‌سازی اقتصاد» است که هدف آن ارتقای مشارکت و دخالت مردم در فرآیندهای اقتصادی و تصمیم‌گیری‌های کلان است.

^۱ . McDonald

منظور از مردمی‌سازی اقتصاد، اقتصادی است که در آن مردم محور فعالیت‌های اقتصادی قرار دارند. به عبارت بهتر اقتصادی مردم بنیاد است که در آن حضور آگاهانه، داوطلبانه فعالانه جمعی و فردی و متناسب با توان همه افراد ملت در تمامی عرصه های اقتصادی کشور در سه ساحت تصمیم‌گیری، تصمیم‌سازی و اقدام محقق گشته باشد (حسینی؛ حسینی، ۱۳۹۵). رهبر معظم انقلاب اسلامی مدظله العالی در همین خصوص می‌فرماید: «این اقتصادی که به عنوان اقتصاد مقاومتی مطرح می‌شود، مردم بنیاد است: یعنی بر محور دولت نیست و اقتصاد دولتی نیست، اقتصاد مردمی است؛ با اراده مردم، سرمایه مردم و حضور مردم تحقق پیدا می‌کند اما دولتی نیست. این بدین معنا نیست که دولت در قبال آن مسئولیتی ندارد، چرا دولت مسئولیت برنامه‌ریزی، زمینه‌سازی، ظرفیت‌سازی، هدایت و کمک دارد. کار اقتصادی و فعالیت اقتصادی دست مردم است، مال مردم است» (مقام معظم رهبری مدظله العالی، ۱۳۹۳/۰۱/۰۱).

تبلور بحث اقتصاد مردم پایه در ادبیات اقتصاد متعارف را می‌توان در تقسیم‌بندی نظامات مختلفی که در طول تاریخ به منظور پیشبرد اهداف اقتصادی معرفی گشته است، ملاحظه نمود. آنچه در دنیا از مردمی‌سازی اقتصاد فهمیده می‌شود، یکی الگوی سوسیالیسم به شکل تعاونی است و نوع دیگر از مردمی شدن، خصوصی‌سازی است (پیغامی، ۱۳۹۳) اما جریان مقابل مردمی شدن، اقتصاد دولتی است. زمانی به یک اقتصاد صفت دولتی بودن اطلاق می‌شود که مالکیت‌های دولتی در آن اقتصاد در مقابل مالکیت‌های خصوصی و مالکیت‌های تعاونی سهم بسیار بیشتری داشته باشد؛ بنابراین در ادبیات متعارف این نوع اقتصاد در مقابل اقتصاد مردمی به کار می‌رود (پناهی؛ امینی، ۱۳۹۰).

توجه به امکان وجود فعالیت‌های اقتصادی غیرانتفاعی در کنار فعالیت‌های انتفاعی می‌تواند تبیین بهتری از ماهیت مردمی‌سازی اقتصاد ارائه کند. اگر سازمانی نه در تحت منطق بازار بگنجد و نه در زنجیره بوروکراتیک فرمان دولت قرار گیرد، بنا به قاعده باید قسمتی از بخش سوم شمرده شود. در این بخش سازمان‌های خودگران و افراد داوطلب با نیت خیرخواهانه کسب سود و توزیع سود را نفی می‌کنند (کاری^۱، ۲۰۱۰). با توجه به

^۱. Corry

این نکته می‌توان فعالیت‌های غیرانتفاعی مردمی در حوزه اقتصاد را نیز بخشی از جریان مردمی شدن اقتصاد دانست. همچنین مفهوم تأمین مالی جمعی نیز تا حدودی در همین چارچوب مورد تحلیل قرار می‌گیرد. شاید بتوان مهمترین ضرورت پرداختن به اقتصاد مردمی را نتیجه‌ای دانست که از رهگذر تحقق آن به دست می‌آید. تحقق اقتصاد مردمی روی دیگر سکه اسلامی شدن اقتصاد است، نوع نگاه انسان شناسی اسلامی اقتضائاتی را در ادامه خودش می‌آورد که در شاخ و برگ‌های آن به مفهومی مانند مردمی بودن اقتصاد می‌رسیم (حسنی؛ حسینی، ۱۳۹۵) مردمی شدن اقتصاد به عنوان یکی از ارکان اصلی اقتصاد مقاومتی، نقش اساسی در قوام اقتصاد کشور ایفا می‌کند تحریم افراد و نهادهای کلیدی دولتی و مانع تراشی در مقابل تجارت و فروش نفت خام و سایر مسائل همگی نشانگر وجود دشمنی آگاه نسبت به ضعف‌ها و مشکلات موجود در کشور است و از دولتی بودن اقتصاد کشور ناشی شده است در چنین شرایطی و در راستای دستیابی به پیشرفت، اقتصادی، گسترش اثر گذاری مردم در عرصه اقتصاد از طریق تجمیع سرمایه‌های خرد مردم برای تشکیل سرمایه کلان می‌تواند گره گشای تنگناهای اقتصادی باشد. از سویی کانون‌های اقتصاد مردمی به موجب بهره‌گیری از مدیریت مشارکتی و اصل خودیاری می‌توانند اقتصادی سالم و بالنده را رقم بزنند اقتصادی که در آن مبارزه و پیشگیری از آلودگیهای اقتصادی از قبیل احتکار گران فروشی، تورم واسطه‌گری دلال بازی و ... در دستور کار قرار گرفته و به مثابه یک فلسفه و هدف بنیادی مدنظر قرار می‌گیرد (عباسی، ۱۳۷۹: ۹)

مبنای فلسفی نگاه مردمی‌سازی اقتصاد در گفتمان امروز، متفاوت با نگاه دیگر صاحب‌نظران حوزه توسعه است. مثلاً اگر شما به نظریه آماریتیا سن اشاره کنید که می‌گوید هر فرد باید فرصت‌های برابری داشته باشد و همه آحاد باید بتوانند قابلیت‌های لازم برای استفاده از این فرصت‌ها را کسب کنند، یا به نظریه مزلو و بحث خودشکوفایی افراد و الزاماتش اشاره کنید، یا حتی اگر ذهن شما به کتاب ثروت ملل آدام اسمیت رفته و مبنای نفع شخصی مردم و عدم دخالت دولت را ملاک حرکت اقتصاد و رشد و تعادل بلندمدت بدانید و اگر به نسخه پیشنهادی بانک جهانی برای توسعه اقتصادی در کشورهای در حال توسعه و کوچک‌تر و چابک‌تر شدن دولت‌ها اشاره کنید، باید به شما

بگویم که عجله کرده‌اید. مردم‌محوری اقتصاد، بنیان متفاوتی دارد. شاید در ظاهر گزاره‌های اصلی این مفهوم مانند «ایجاد ارزش افزوده توسط مردم»، «نقش نظارتی دولت و ایجاد شرایط و بستر و ظرفیت کسب‌وکار»، «عدم محرومیت افراد از فرصت‌های اقتصادی»، «ایجاد فرصت خودشکوفایی اقتصادی برای همه مردم» و یا عبارت‌های دیگری که ذیل مفهوم مردم‌محوری اقتصاد بیان می‌شود، بسیار شبیه به نظریه‌هایی باشد که تا به حال از نظریه‌پردازان حوزه توسعه اقتصادی دیده‌ایم، اما این مفهوم در زیربنا با آنها تفاوت دارد.

با توجه به مطالب ذکر شده، ضرورت بررسی این موضوع به دلیل تأثیرات گسترده و عمیق آن بر سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی کشور است. با توجه به چالش‌های اقتصادی و اجتماعی پیچیده در ایران و نیاز به پاسخ‌های جامع و مؤثر، تحلیل دقیق و طراحی الگوهای مردم‌سازی اقتصادی بر اساس اندیشه‌های حضرت آیت الله امام خامنه‌ای می‌تواند به توسعه استراتژی‌های اقتصادی نوین و ارتقای عدالت اجتماعی کمک کند. از این رو این پژوهش به دنبال بررسی و تحلیل اندیشه‌های حضرت امام خامنه‌ای در زمینه مردم‌سازی اقتصاد و طراحی الگویی است که بتواند به عنوان مدلی عملی برای بهبود وضعیت اقتصادی کشور مورد استفاده قرار گیرد. در این راستا، توجه به اصول و مبانی فکری رهبر معظم انقلاب، به ویژه در حوزه‌های عدالت اقتصادی، شفافیت و مشارکت مردمی، برای توسعه یک الگوی اقتصادی جامع و مؤثر ضروری است. در نهایت، این پژوهش با هدف پاسخ به این پرسش‌هاست که چگونه می‌توان بر اساس اندیشه‌های حضرت امام خامنه‌ای، الگوی مؤثری برای مردم‌سازی اقتصاد طراحی کرد و این الگو چه تأثیری بر بهبود عدالت اقتصادی و کاهش نابرابری‌های اجتماعی خواهد داشت.

۲. روش پژوهش

این پژوهش از لحاظ هدف جز تحقیقات توسعه‌ای و از نظر ماهیت داده‌ها و سبک تحلیل جز تحقیقات کیفی و با روش تحلیل محتوای انجام شده است. جامعه آماری

پژوهش شامل تمامی بیانات حضرت آیت الله خامنه‌ای از سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۴۰۳ در زمینه موضوع مردمی‌سازی اقتصاد بود. نمونه‌ها در بخش کیفی با روش هدفمند نظری انتخاب شده و تا حد اشباع اطلاعاتی پیش رفته است. بدین صورت بیانات و منویات مقام معظم رهبری براساس معیارهایی معین از قبیل، مرتبط بودن با موضوع از طریق کلیدواژه‌های مردمی‌سازی اقتصاد، مشارکت در تولید، جهاد اقتصادی، تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه‌ی ایرانی، حماسه اقتصادی، اقتصاد و فرهنگ، اقتصاد مقاومتی، جهش تولید، رونق تولید، رشد تولید و جهش تولید با مشارکت مردم در پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای با آدرس اینترنتی KHAMENEI.IR مورد جستجو قرار گرفته و سپس بر اساس میزان مرتبط بودن آنها غربالگری انجام و ۱۰۵ مورد به عنوان نمونه پژوهش برگزیده شد. روش تحلیل داده‌ها در این پژوهش تحلیل محتوا و سپس فراترکیب از تحلیل‌ها با استفاده از کدگذاری سه مرحله‌ای (باز، محوری و انتخابی) انجام شده است، اعتباریابی یافته‌های پژوهش از طریق چهار معیار لینکلن و گوبا (۱۹۸۵) مورد ارزیابی قرار گرفت. برای دستیابی به معیار «باورپذیری» روش توصیف توسط هم‌تایان مورد استفاده قرار گرفت. بدین ترتیب که پژوهشگر از ۳ نفر از دانشجویان مقطع دکترا که از این روش استفاده کرده بودند درخواست کدگذاری مجدد بر روی بخشی از متون را داد که از صحت روند کدگذاری پژوهشگر و نیز عدم سوگیری در تحلیل‌ها آگاهی یابد. برای معیار «انتقال پذیری» روش نمونه‌گیری هدفمند مورد استفاده قرار گرفت که ابتدا با توجه به موضوع اصلی یعنی مردمی‌سازی اقتصاد، چند مورد از بیانات معظم‌له انتخاب شد و از طریق آنها به سایر سخنرانی‌ها و بیانات دست یافتیم. برای معیار «اطمینان پذیری» از مشورت با اساتید و خبرگان امر در مورد روند انجام پژوهش و کسب بازخوردها در جهت بهبود کار، استفاده شد. برای معیار «تأییدپذیری» نیز از روش یادداشت برداری در حین روند انجام کار، استفاده شد. روش‌های دیگر برای اطمینان از روایی پژوهش خودبازبینی^۱ محقق بوده است. بدین صورت که کل فرایند جمع‌آوری،

^۱ self- monitoring.

استخراج و کدگذاری یافته‌ها مجدداً مورد بازبینی قرار گرفت و روش محاسبه پایایی یافته‌های پژوهش روش توافق بین دو کدگذار بوده است. در این روش ده مورد از بیانات انتخاب شده و از یکی از پژوهشگران حوزه اقتصاد درخواست شد که بدون اطلاع از کدگذاری اولیه، کدگذاری ثانویه را انجام دهد. در کدگذاری اولیه ۳۸ شاخص استخراج شده بود و در کدگذاری ثانویه ۳۵ شاخص استخراج گردید که در ۳ مورد عدم توافق وجود داشت. لذا زمانی که اعداد در فرمول هولستی قرار داده شدند، ضریب پایایی ارزیاب‌ها ۰/۹۲ محاسبه گردید که با توجه به این که از مقدار ۰/۶ بیشتر است، می‌توان ادعا کرد که ابزار استخراج شاخص‌ها از پایایی برخوردار می‌باشد.

$$\frac{\text{تعدادتوافقامکان}}{\text{تعدادتوافق پذیر}} = \frac{27}{31} = 0/87$$

پایایی ابزارها

۳. یافته‌های پژوهش

در این بخش از پژوهش، نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها و اطلاعات جمع‌آوری شده در راستای موضوع مردمی‌سازی اقتصاد به تفصیل ارائه می‌شود. این بخش به بررسی ابعاد مختلف این مفهوم و ارتباط آن با بیانات و نگرش‌های مقام معظم رهبری (حضرت آیت‌الله خامنه‌ای) می‌پردازد. با توجه به اهمیت مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی و نقش کلیدی آنان در توسعه پایدار، یافته‌ها نشان‌دهنده‌ی ضرورت توجه به عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در فرایندهای تصمیم‌سازی است. نتایج به‌دست‌آمده، به عنوان پایه‌ای برای تحلیل عمیق‌تر ابعاد مردمی‌سازی اقتصاد در این حوزه عمل خواهد کرد.

جدول شماره (۱): راهبرد کدگذاری سه مرحله‌ای

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
مشارکت مردم در تصمیم‌گیری	حضور فعال مردم در انتخابات	تأکید بر حق رأی و مسئولیت اجتماعی مردم ضرورت حضور حداکثری در انتخابات به‌عنوان نماد عزت

		ملی تشویق جوانان به مشارکت در انتخابات برای تأمین آینده نیاز به شفافیت در فرآیند انتخابات برای اعتماد مردم تبیین آثار انتخاب درست بر آینده کشور مسئولیت افراد در آگاهی از برنامه‌های کاندیداها نقد و بررسی کاندیداها به منظور آگاهی بخشی به جامعه
	تشکیل نهادهای مردمی	تشویق به تأسیس نهادهای مستقل برای پیگیری مطالبات مردم نیاز به ایجاد شبکه‌های مردمی برای نظارت بر اجرای سیاست‌ها تقویت سازمان‌های غیر دولتی به عنوان صدای مردم فراهم کردن زمینه‌های قانونی برای فعالیت نهادها حمایت از حرکت‌های اجتماعی با اهداف خیرخواهانه ارتقای حس مسئولیت‌پذیری در بین مردم از طریق نهادها
	ایجاد کانال‌های ارتباطی با مردم	ضرورت استفاده از رسانه‌ها برای ارتباط با مردم تأکید بر شفافیت و اطلاع‌رسانی به موقع به شهروندان ایجاد فضاهای گفتگو برای تبادل نظر بین مردم و مسئولین استفاده از فناوری‌های نوین برای ارتباط موثر برگزاری نشست‌های عمومی برای استماع نظرات مردم اهمیت مشارکت فعال مردم در تصمیم‌گیری‌ها
	توسعه برنامه‌های مشورتی	لزوم مشاوره با کارشناسان و نخبگان برای تدوین برنامه‌ها جمع‌آوری نظرات عمومی برای بهبود سیاست‌ها اهمیت مشاوره‌های محلی برای شناخت بهتر نیازها ضرورت انعطاف‌پذیری در برنامه‌ها بر اساس بازخوردها تبیین نحوه اجرای برنامه‌ها بر اساس نظرات مردم تشویق به تشکیل گروه‌های مشورتی مردمی
	جلب نظر مردم در طرح‌های اقتصادی	ضرورت توجه به نظرات مردم در طراحی برنامه‌های اقتصادی اهمیت شفاف‌سازی طرح‌های اقتصادی برای آگاهی مردم تشویق سرمایه‌گذاری محلی و ایجاد اشتغال در مناطق محروم

		لزوم جلب همکاری مردم در تحقق طرح‌های اقتصادی ضرورت ارزیابی مستمر طرح‌ها بر اساس نیازهای جامعه توجه به تجربیات مردم در اجرای پروژه‌های اقتصادی
توسعه اقتصادی متوازن	حمایت از مناطق کمتر توسعه یافته	تأکید بر اهمیت توجه به مناطق محروم در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی لزوم ایجاد تسهیلات ویژه برای حمایت از مناطق کمتر توسعه یافته تشویق به مشارکت مردمی در پروژه‌های توسعه‌ای ضرورت جلب سرمایه‌گذاری‌های دولتی و خصوصی در این مناطق ایجاد زمینه‌های اشتغال و کارآفرینی برای جوانان در مناطق محروم تأکید بر توانمندسازی جوامع محلی برای مدیریت منابع خود حمایت از طرح‌های مردمی در راستای توسعه مناطق کمتر توسعه یافته
	تقویت زیرساخت‌ها در مناطق محروم	لزوم ارتقای زیرساخت‌های آموزشی، بهداشتی و اقتصادی ضرورت تأمین منابع مالی برای توسعه زیرساخت‌ها توجه به نیازهای اساسی مردم در طراحی پروژه‌های زیرساختی ایجاد ظرفیت‌های محلی برای نگهداری و مدیریت زیرساخت‌ها تشویق به همکاری بین دولت و بخش خصوصی در تأمین زیرساخت‌ها اهمیت استفاده از فناوری‌های نوین در پروژه‌های زیرساختی برگزاری نشست‌های مشورتی برای شناسایی نیازهای محلی
	توزیع عادلانه منابع	تأکید بر شفافیت در توزیع منابع بین مناطق مختلف ضرورت توجه به عدالت اجتماعی در سیاست‌های اقتصادی لزوم جلب نظرات مردم برای شناسایی نابرابری‌ها تأسیس نهادهای نظارتی برای پیگیری توزیع عادلانه منابع

		ضرورت تشکیل کارگروه‌های مردمی برای نظارت بر توزیع منابع تبیین معیارهای عادلانه در تخصیص منابع ایجاد حساسیت نسبت به نابرابری‌های موجود در جامعه
	توجه به فرصت‌های شغلی در نواحی مختلف ایجاد توازن در توسعه صنعتی و کشاورزی	ایجاد بسترهای لازم برای رشد مشاغل محلی لزوم توجه به ظرفیت‌های خاص هر منطقه در ایجاد شغل تقویت آموزش‌های مهارتی و فنی برای جوانان ضرورت همکاری بین نهادهای دولتی و خصوصی برای ایجاد فرصت‌های شغلی جلب سرمایه‌گذاری در بخش‌های دارای پتانسیل شغلی حمایت از مشاغل کوچک و کارآفرینی در نواحی محروم استفاده از نظرات مردم برای شناسایی مشاغل مورد نیاز ضرورت توجه به توسعه همزمان دو بخش صنعتی و کشاورزی حمایت از طرح‌های ترکیبی برای ایجاد توازن در توسعه تشویق به استفاده از فناوری‌های نوین در کشاورزی لزوم توجه به پایداری در برنامه‌ریزی‌های صنعتی و کشاورزی ضرورت مشاوره با کارشناسان برای تدوین برنامه‌های متوازن حمایت از سرمایه‌گذاری‌های مشترک بین دو بخش ایجاد فرهنگ همکاری بین صنعت و کشاورزی برای توسعه پایدار
تقویت خودکفایی و استقلال اقتصادی	ترویج تولیدات داخلی	تأکید بر کیفیت و اصالت محصولات داخلی در برابر محصولات خارجی لزوم حمایت از برندهای ملی و ترویج آن‌ها در بازار ایجاد برنامه‌های آموزشی برای افزایش کیفیت تولیدات داخلی تشویق مردم به خرید محصولات داخلی از طریق کمپین‌ها و برنامه‌های تبلیغاتی استفاده از ظرفیت‌های رسانه‌ها برای ترویج تولیدات داخلی

	حمایت از نمایشگاه‌های معرفی تولیدات داخلی و صنایع ملی همکاری با انجمن‌های تولیدکنندگان برای ارتقاء فرهنگ تولید ملی
کاهش وابستگی به واردات	تدوین استراتژی‌های اقتصادی برای جایگزینی واردات با تولیدات داخلی لزوم شناسایی و اولویت‌بندی کالاهای وارداتی قابل تولید در داخل ایجاد مشوق‌های مالی برای تولیدکنندگان داخلی تأکید بر نیاز به تحقیق و توسعه برای تولید محصولات مشابه وارداتی برنامه‌ریزی برای حمایت از تولیدکنندگان جهت افزایش ظرفیت‌های تولید تبیین نقشه راه برای کاهش تدریجی وابستگی به واردات جلب نظرات و پیشنهادات مردم در مورد کالاهای وارداتی و تولیدی
حمایت از صنایع بومی	تأکید بر توسعه صنایع کوچک و متوسط در مناطق مختلف لزوم ایجاد تسهیلات مالی و اداری برای صنایع بومی تشویق به همکاری بین صنایع بومی و نهادهای دولتی ایجاد برنامه‌های مشورتی برای شناسایی نیازها و چالش‌های صنایع بومی تأمین زیرساخت‌های لازم برای رشد صنایع محلی اهمیت حمایت از نوآوری و خلاقیت در صنایع بومی همکاری با دانشگاه‌ها و مراکز علمی برای ارتقاء توانمندی‌های فنی
تقویت کشاورزی و دامداری داخلی	تأکید بر امنیت غذایی و خودکفایی در تولید محصولات کشاورزی لزوم حمایت از کشاورزان و دامداران با تسهیلات و مشوق‌ها تشویق به استفاده از فناوری‌های نوین در کشاورزی و دامداری ایجاد بسترهای لازم برای آموزش کشاورزان و دامداران

		نیاز به برنامه‌ریزی برای حفظ منابع طبیعی و آب در کشاورزی توجه به تنوع محصولات کشاورزی و دامپروری ترویج فرهنگ مصرف محصولات بومی و کشاورزی در جامعه
	افزایش توانمندی‌های فنی و علمی	ایجاد مراکز تحقیق و توسعه برای ارتقاء دانش فنی لزوم توجه به آموزش‌های مهارتی و تخصصی در صنایع ترویج فرهنگ نوآوری و کارآفرینی در جوانان همکاری با دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی برای تولید دانش کاربردی تشویق به مشارکت صنایع در دوره‌های آموزشی و کارگاه‌ها نیاز به سرمایه‌گذاری در تحقیقات و توسعه فناوری‌های جدید تأکید بر ترویج دانش بومی و ارتقاء سطح علمی کشور
توسعه کارآفرینی و نوآوری	حمایت از کار و سرمایه ایرانی	کاهش موانع اداری برای تأسیس و فعالیت کارآفرینان ایجاد زیرساخت‌های مناسب برای فعالیت‌های اقتصادی تأمین مالی و تسهیلات بانکی برای سرمایه‌گذاران داخلی برگزاری دوره‌های آموزشی برای مدیریت و رشد کسب‌وکارهای ایرانی شناسایی و معرفی موفق‌ترین کسب‌وکارهای ایرانی به عنوان الگو همکاری با نهادهای دولتی برای تسهیل روندهای قانونی تشویق به برقراری ارتباطات بین‌المللی برای معرفی تولیدات داخلی
	توسعه برنامه‌های آموزشی کارآفرینی	طراحی دوره‌های آموزشی متناسب با نیازهای بازار کار مشارکت دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در برگزاری کارگاه‌های کارآفرینی ترویج فرهنگ کارآفرینی از سنین پایین و در مدارس ایجاد شبکه‌های حمایتی برای کارآفرینان جوان تأکید بر یادگیری تجربی و عملی در برنامه‌های آموزشی استفاده از تجارب موفق کارآفرینان برای آموزش به نسل

	جوان	ارزیابی و بهبود مستمر برنامه‌های آموزشی کارآفرینی
	ایجاد مراکز نوآوری	تأسیس مراکز نوآوری در دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها حمایت از نهادهایی که به ایجاد و توسعه مراکز نوآوری کمک می‌کنند تشویق به همکاری بین بخش‌های خصوصی و دولتی در مراکز نوآوری تأمین منابع مالی و فنی برای مراکز نوآوری برگزاری رویدادهای کارآفرینی و نوآوری در مراکز مختلف استفاده از فناوری‌های نوین برای تقویت مراکز نوآوری نیاز به فرهنگ‌سازی برای حمایت از ایده‌های نوآورانه
	حمایت از تحقیق و توسعه	افزایش بودجه و سرمایه‌گذاری در حوزه تحقیق و توسعه حمایت از پروژه‌های تحقیقاتی که منجر به کاربردهای عملی می‌شوند تشویق به همکاری بین دانشگاه‌ها و صنایع برای تحقیق و توسعه ایجاد شبکه‌های پژوهشی برای تبادل تجربیات و دانش نیاز به تأسیس نهادهای مستقل برای ارزیابی پروژه‌های تحقیقاتی اهمیت شفافیت و نظارت بر هزینه‌های تحقیق و توسعه تشویق به نوآوری در فرایندهای تحقیق و توسعه
	تشویق به ایده‌های خلاقانه	برگزاری مسابقات ایده‌پردازی و نوآوری برای جوانان تأسیس برنامه‌های حمایتی برای ایده‌های خلاقانه شناسایی و معرفی ایده‌های برتر به سرمایه‌گذاران ایجاد فضای مناسب برای تبادل ایده‌ها و خلاقیت‌ها استفاده از رسانه‌ها برای ترویج ایده‌های خلاقانه لزوم حمایت از ایده‌های نوآورانه در حوزه‌های مختلف تأکید بر استفاده از تجربیات موفق در پرورش ایده‌های خلاقانه
عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه ثروت	حمایت از قشرهای آسیب‌پذیر	ارائه تسهیلات مالی و اعتباری برای خانواده‌های کم‌درآمد اجرای برنامه‌های خاص برای حمایت از زنان سرپرست خانوار

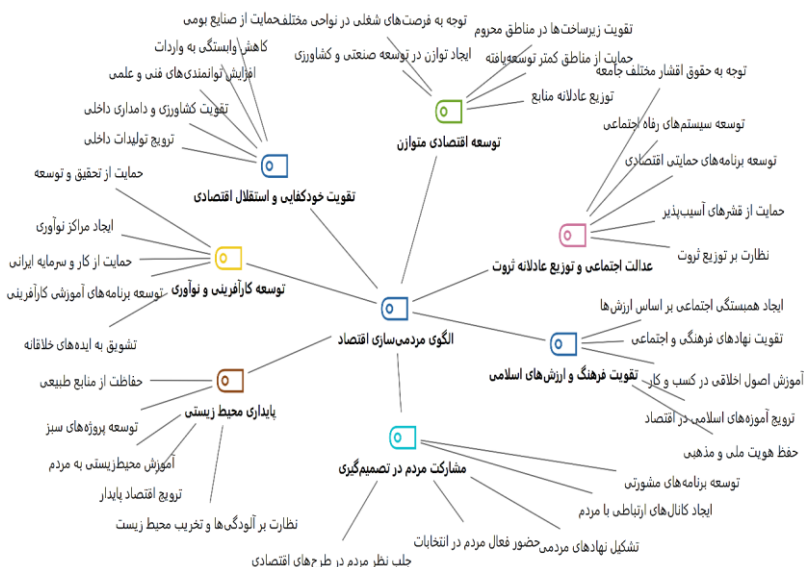
	تقویت برنامه‌های مددکاری اجتماعی برای افراد نیازمند تشویق به ایجاد مشاغل خانگی برای قشرهای آسیب‌پذیر فراهم کردن آموزش‌های مهارتی برای افزایش توانمندی‌های اقتصادی تأمین بهداشت و درمان برای اقشار کم‌درآمد ایجاد اشتغال پایدار برای افراد با شرایط ویژه
توسعه برنامه‌های حمایتی اقتصادی	طراحی و اجرای بسته‌های حمایتی برای افراد در وضعیت بحرانی ایجاد بانک اطلاعاتی از اقشار نیازمند برای هدف‌گذاری بهتر نظارت بر نحوه توزیع کمک‌های مالی و حمایتی همکاری با نهادهای خیریه و غیر دولتی برای بهبود خدمات تأمین منابع مالی برای اجرای برنامه‌های حمایتی اهمیت آموزش و مشاوره اقتصادی به دریافت‌کنندگان کمک راه‌اندازی برنامه‌های مشورتی برای مدیریت مالی خانواده‌ها
نظارت بر توزیع ثروت	ایجاد سازوکارهای شفاف برای نظارت بر توزیع ثروت اجرای قوانین و مقررات سخت‌گیرانه برای مبارزه با فساد بررسی نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی در توزیع منابع تشویق به مشارکت مردم در نظارت بر توزیع منابع نیاز به آگاهی‌بخشی عمومی در زمینه حقوق اقتصادی تقویت نقش نهادهای مردمی در نظارت بر توزیع ثروت لزوم پیگیری‌های قانونی در مورد سوءاستفاده‌ها و فساد
توجه به حقوق اقشار مختلف جامعه	تأکید بر حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی افراد فراهم کردن بسترهای قانونی برای حمایت از اقشار آسیب‌پذیر ایجاد کانال‌های ارتباطی برای دریافت شکایات و پیشنهادات مردم ترویج فرهنگ احترام به حقوق بشر در حوزه اقتصادی مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی مرتبط با زندگی آن‌ها

		تقویت نظارت بر رعایت حقوق افراد در محیط کار تأکید بر اهمیت عدالت اجتماعی در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی
	توسعه سیستم‌های رفاه اجتماعی	ارتقاء کیفیت خدمات رفاهی برای اقشار مختلف جامعه تقویت نظام بیمه‌های اجتماعی برای حمایت از آسیب‌دیدگان ایجاد سیستم‌های حمایتی برای تأمین معیشت اقشار نیازمند نظارت بر اجرای برنامه‌های رفاهی و خدمات اجتماعی ضرورت همکاری بین نهادهای مختلف در ارائه خدمات رفاهی تأسیس نهادهای جدید برای بهبود وضعیت رفاه اجتماعی افزایش بودجه دولتی برای برنامه‌های رفاهی
تقویت فرهنگ و ارزش‌های اسلامی	ترویج آموزه‌های اسلامی در اقتصاد	تشویق به مصرف مسئولانه و بهینه منابع تبیین مفهوم «عدالت اقتصادی» از منظر اسلامی تأکید بر اهمیت تعاون و همکاری در فعالیت‌های اقتصادی آموزش مبانی اخلاق اقتصادی بر اساس آموزه‌های دینی ترویج فلسفه «نفی ربای» در معاملات مالی ایجاد محتوای آموزشی در مورد زکات و اثرات آن بر جامعه استفاده از ظرفیت‌های آموزشی حوزه علمیه در اقتصاد
	حفظ هویت ملی و مذهبی	ترویج تولیدات داخلی به عنوان نمادی از هویت ملی تقویت ارزش‌های اسلامی در زندگی اقتصادی روزمره ایجاد شبکه‌های اجتماعی برای گسترش فرهنگ اسلامی پیوند اقتصاد با فرهنگ و آداب و رسوم ملی ضرورت حفظ زبان و ادبیات فارسی در تبلیغات اقتصادی تبیین نقش اسلام در توسعه پایدار و متوازن ایجاد فضای فرهنگی مناسب برای گسترش هویت ملی
	آموزش اصول اخلاقی در کسب و کار	برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه اخلاق کسب و کار ایجاد راهکارهای عملی برای اجرای اصول اخلاقی در تجارت تشویق به صداقت و شفافیت در معاملات اقتصادی تبیین اثرات منفی فساد اقتصادی بر جامعه

		همکاری با سازمان‌های غیردولتی برای ترویج اخلاق حرفه‌ای تأسیس نهادهای نظارتی برای پیگیری تخلفات اخلاقی ترویج الگوهای موفق از کسب و کارهای اخلاق‌مدار
	تقویت نهادهای فرهنگی و اجتماعی	حمایت از نهادهای غیر دولتی فعال در حوزه فرهنگی ایجاد فضاهای مناسب برای فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی برنامه‌ریزی برای تقویت نهادهای مذهبی و فرهنگی محلی ترویج همکاری بین نهادهای دولتی و غیردولتی حمایت از طرح‌های فرهنگی که به ترویج اقتصاد اسلامی کمک می‌کند برگزاری همایش‌ها و کارگاه‌های آموزشی در حوزه فرهنگ ایجاد پل‌های ارتباطی میان نهادهای فرهنگی و اقتصادی
	ایجاد همبستگی اجتماعی بر اساس ارزش‌ها	تشویق به فعالیت‌های جمعی و گروهی در عرصه‌های اقتصادی تبیین نقش همبستگی اجتماعی در ارتقای سطح زندگی همکاری مردم در پروژه‌های اقتصادی و اجتماعی مشترک ضرورت ایجاد گروه‌های حمایتی برای اقشار آسیب‌پذیر برگزاری مراسم‌ها و مناسک مذهبی برای تقویت روحیه همبستگی تأکید بر ارزش‌های اسلامی مانند برادری و همکاری راه‌اندازی برنامه‌های مشترک بین نهادهای مختلف برای تقویت همبستگی
پایداری محیط زیستی	حفاظت از منابع طبیعی	تبیین اهمیت منابع طبیعی به عنوان سرمایه ملی تشویق به استفاده بهینه و پایدار از منابع طبیعی ایجاد برنامه‌های آگاهی‌رسانی درباره حفاظت از منابع آب و خاک ترویج روش‌های نوین در مدیریت منابع طبیعی تاکید بر نقش کشاورزی پایدار در حفاظت از زمین‌های زراعی تشویق به مسئولیت‌پذیری اجتماعی در حفاظت از

	محیط زیست برگزاری کمپین‌های مردمی برای حفاظت از جنگل‌ها و مراتع	
توسعه پروژه‌های سبز	توسعه زیرساخت‌های سبز در شهرها و روستاها برنامه‌ریزی برای کاشت درختان و احیای فضای سبز حمایت از پروژه‌های پایدار در کشاورزی و دامپروری کاشتن نهال برای محیط زیست و برای اقتصاد کشور امر مهمی است	
آموزش محیط‌زیستی به مردم	طراحی دوره‌های آموزشی در مدارس و دانشگاه‌ها برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای گروه‌های مختلف سنی استفاده از رسانه‌ها برای ترویج فرهنگ حفاظت از محیط زیست ایجاد برنامه‌های مشاوره‌ای برای مشاغل محلی تهیه و توزیع منابع آموزشی در مورد مشکلات محیط‌زیستی تشویق به فعالیت‌های داوطلبانه در زمینه محیط‌زیست همکاری با نهادهای غیر دولتی برای گسترش آموزش‌های محیط‌زیستی	
ترویج اقتصاد پایدار	تشویق به مصرف پایدار و مسئولانه محصولات تبیین مفهوم «اقتصاد سبز» و آثار آن بر توسعه ملی حمایت از صنایع با اثرات کم‌ضرر بر محیط‌زیست ترویج الگوهای تولید و مصرف که به حفظ منابع طبیعی کمک می‌کند همکاری با نهادهای محلی برای ارتقاء اقتصاد پایدار استفاده از فناوری‌های نوین برای بهبود فرآیندهای اقتصادی تشویق به تولید محلی به عنوان راهی برای کاهش اثرات زیست‌محیطی	
نظارت بر آلودگی‌ها و تخریب محیط زیست	ایجاد سیستم‌های نظارتی مؤثر بر فعالیت‌های صنعتی تشویق به رعایت استانداردهای زیست‌محیطی در تولید تبیین اثرات منفی آلودگی بر سلامت انسان و محیط‌زیست همکاری با سازمان‌های دولتی و غیر دولتی برای نظارت بر آلودگی استفاده از فناوری‌های جدید برای شناسایی منابع آلودگی	

		برگزاری همایش‌ها برای تبادل نظر در زمینه آلودگی محیط زیست ایجاد بانک‌های اطلاعاتی برای رصد آلودگی‌ها و تخریب‌ها
--	--	--

شکل شماره (۱): تحلیل تماتیک مولفه‌ها و ابعاد الگوی مردمی سازی اقتصاد

بر اساس نتایج جدول شماره (۱)، در مرحله کدگذاری باز، تعداد ۲۴۱ کدباز از بیانات مقام معظم رهبری که در زمینه مردمی سازی اقتصاد منتشر شده بودند، استخراج شدند که به‌عنوان گزاره‌های تحقیق مورد شناسایی قرار گرفتند. این کدها به مسائل کلیدی نظیر مشارکت اجتماعی مردم در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی، شفافیت در فرآیندهای اجرایی، حمایت از تولیدات داخلی، توسعه مناطق کمتر توسعه‌یافته، و حفاظت از منابع طبیعی پرداخته‌اند. هر یک از این گزاره‌ها بیانگر لایه‌های متنوعی از ابعاد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مرتبط با مردمی‌سازی اقتصاد است. این مرحله پایه‌ای برای تحلیل عمیق‌تر و ایجاد ارتباطات میان مفاهیم استخراج‌شده فراهم می‌کند و

نشان می‌دهد که مردمی‌سازی اقتصاد به‌طور مستقیم با نیازهای جامعه و مشارکت فعال مردم در ارتباط است.

در مرحله کدگذاری محوری، تعداد ۳۵ کد محوری شناسایی شد که مولفه‌های الگوی مردمی‌سازی اقتصاد را تشکیل دادند. این مولفه‌ها با جمع و دسته‌بندی گزاره‌های اولیه، به ایجاد ارتباط میان موضوعات مرتبط کمک کرده و چارچوب‌های مفهومی برجسته‌تری را نمایان کرده‌اند. موضوعاتی نظیر عدالت اجتماعی در توزیع منابع، تقویت زیرساخت‌ها در مناطق محروم، توسعه و ترویج تولیدات داخلی، ایجاد فرصت‌های اشتغال پایدار، و ارتقای حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی به‌عنوان محورهای کلیدی در این مرحله ظهور کرده‌اند. این مولفه‌ها تأکید دارند که مردمی‌سازی اقتصاد نیازمند بسترهای اجتماعی مناسب، نظام‌مندی در تخصیص منابع، و سیاست‌هایی است که ظرفیت‌های انسانی و طبیعی جامعه را تقویت کند.

در مرحله کدگذاری انتخابی، تعداد ۷ کد انتخابی شناسایی شد که ابعاد اصلی الگوی مردمی‌سازی اقتصاد را تشکیل دادند. این ابعاد در قالب یک ساختار جامع، عناصر ضروری و بنیادین این الگو را شامل می‌شوند. این عناصر بر اهمیت تقویت همبستگی اجتماعی و مشارکت مردم، توزیع عادلانه منابع اقتصادی و اجتماعی، توسعه زیرساخت‌های پایدار، حمایت از تولید داخلی به‌عنوان راهی برای کاهش وابستگی به واردات، تقویت نظام‌های حمایتی برای اقشار آسیب‌پذیر، حفاظت و استفاده بهینه از منابع طبیعی برای دستیابی به پایداری زیست‌محیطی، و ایجاد نظام‌های نظارتی شفاف و کارآمد جهت جلوگیری از فساد و جلب اعتماد عمومی متمرکز هستند. این ابعاد به‌گونه‌ای طراحی شده‌اند که بتوانند یک الگوی بومی و پایدار برای اقتصاد مردمی ارائه دهند.

بدین ترتیب، الگوی مردمی‌سازی اقتصاد با اتکا به این ابعاد، بر تعامل و همکاری میان دولت و مردم، ترویج ارزش‌های اجتماعی و اقتصادی، و ایجاد ساختاری پاسخگو و شفاف تأکید دارد. شکل شماره (۱) نیز به‌خوبی این تعاملات و تماتیک مولفه‌ها را نمایش می‌دهد و نمایانگر این است که چگونه این عناصر در کنار یکدیگر می‌توانند یک چارچوب نظام‌مند و قابل‌اجرا برای سیاست‌گذاری اقتصادی فراهم کنند. این تحلیل،

بستری برای تصمیم‌سازی‌های موثر در حوزه اقتصاد فراهم کرده و نقش کلیدی مردم را در فرایندهای توسعه پایدار برجسته می‌کند.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس تحلیل ابعاد مختلف مردمی‌سازی اقتصاد، این مفهوم را می‌توان به‌عنوان یک چارچوب چندوجهی در نظر گرفت که با هدف ارتقای عدالت اقتصادی، پایداری اجتماعی، و تقویت مشارکت مردمی طراحی شده است. بررسی ابعاد این الگو در مقایسه با پیشینه‌های بین‌المللی و مدل‌های مشابه جهانی نشان می‌دهد که مردمی‌سازی اقتصاد در گفتمان اسلامی-ایرانی دارای ویژگی‌ها و اهداف متمایزی است که آن را از الگوهای صرفاً سرمایه‌داری یا سوسیالیستی جدا می‌کند. در ادامه بحث به بررسی، تبیین و مقایسه ابعاد مختلف مدل مردمی‌سازی اقتصاد با پیشینه‌ها و تجربیات مشابه پرداخته شده است.

۴.۱. مشارکت مردم در تصمیم‌گیری

مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی به‌عنوان یکی از ارکان مدل مردمی‌سازی اقتصاد، بر اساس مشارکت آگاهانه و فعال در فرآیندهای اقتصادی کلیدی استوار است. این فرآیند می‌تواند از طریق تصمیم‌سازی‌های اقتصادی و اجتماعی، تأثیر مستقیم مردم را در سیاست‌گذاری‌ها به وجود آورد (پیری، ۲۰۰۲). در الگوهای موجود جهانی، مشارکت مردم در تصمیم‌گیری اقتصادی از طریق مدل‌های تعاونی و دموکراتیک اقتصادی نمود یافته است. به عنوان مثال، مدل‌های دموکراتیک در کشورهای اسکانندیناوی با استفاده از سیاست‌های فدرالیسم اقتصادی و افزایش مشارکت مردمی در مدیریت منابع، موجب تقویت شفافیت و کاهش فساد شده‌اند (فایمن، ۲۰۱۹).

مشارکت فعال مردم در تصمیم‌گیری‌ها در ایران نیز در راستای تحقق مردمی‌سازی اقتصاد، از طریق برگزاری مشورت‌های مردمی و استفاده از ظرفیت‌های مختلف نهادهای مردمی و جهادی به‌ویژه در مناطق محروم، نقش به‌سزایی دارد. این مشارکت به شکل‌های مختلفی از جمله شوراهای اقتصادی محلی و برنامه‌ریزی‌های مبتنی بر

مشارکت‌های مردمی در ساختارهای اقتصادی و اجتماعی در حال توسعه است (فتحان و همکاران، ۲۰۲۲). این شیوه مشارکت در ایران هم‌راستا با الگوهای مشابه در دیگر کشورهای در حال توسعه است که در آن مردم به‌عنوان یک عامل مؤثر در تصمیم‌سازی‌های کلان کشور شناخته می‌شوند و از این طریق بسیاری از ناهماهنگی‌ها و مشکلات اقتصادی به حداقل می‌رسد.

در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته، که در آن مردم در فرآیندهای تصمیم‌گیری از طریق نهادهای منتخب و ساختارهای قانونی مشارکت می‌کنند، در ایران به دلیل بوروکراسی‌های پیچیده و حضور زیاد نهادهای دولتی، چالش‌هایی در پیاده‌سازی این مدل وجود دارد. با این حال، توجه به تجربه‌های موفق کشورهای اروپای غربی و آمریکای شمالی در ایجاد نهادهای اقتصادی دموکراتیک می‌تواند الگویی برای حل مشکلات موجود در ایران باشد (اسپیر، ۲۰۱۹).

۴.۲. توسعه اقتصادی متوازن

توسعه اقتصادی متوازن به معنای توزیع منصفانه فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی در سطوح مختلف کشور است که در آن از شکاف‌های اقتصادی میان مناطق و طبقات اجتماعی کاسته می‌شود. این مفهوم در کشورهای در حال توسعه و در حال گذار، از جمله ایران، به‌عنوان یک راهکار برای کاهش نابرابری‌های اقتصادی و ارتقاء سطح زندگی مردم مطرح است (آنسوری و همکاران، ۲۰۲۴). تجربه‌های مشابه در جهان، مانند مدل‌های توسعه متوازن در کشورهای چین و هند، نشان می‌دهد که هم‌زمان با رشد اقتصادی، باید توجه ویژه‌ای به کاهش فقر و تأمین عدالت اجتماعی شود.

در ایران، مدل‌های اقتصادی متوازن از دهه‌های گذشته در سیاست‌های کلان کشور مدنظر قرار گرفته‌اند، به‌ویژه در مناطق روستایی و محروم، که اجرای طرح‌های مردم‌سازی اقتصاد به کاهش نابرابری‌ها و بهبود شرایط زندگی مردم در این مناطق کمک کرده است (هدایت و همکاران، ۲۰۲۱). این روند با استفاده از توانمندی‌های محلی و ظرفیت‌های انسانی، ضمن تقویت زیرساخت‌ها و صنایع کوچک، به گسترش عدالت اجتماعی و اقتصادی در سطوح مختلف جامعه کمک می‌کند.

مقایسه با تجربیات جهانی نشان می‌دهد که توسعه اقتصادی متوازن تنها از طریق سیاست‌های دولتی به تنهایی قابل تحقق نیست. در کشورهای پیشرفته، این توسعه بر اساس هم‌افزایی بین بخش‌های دولتی و خصوصی و با مشارکت گسترده‌تر مردم در تصمیم‌گیری‌ها انجام می‌شود (مک‌دونالد، ۲۰۱۷). برای مثال، در مدل‌های اقتصادی نروژ و آلمان، بر توسعه متوازن در سراسر کشور با تأکید بر صنعت، خدمات و منابع انسانی تکیه شده است که این امر به ایجاد اشتغال و کاهش فقر در مناطق کمتر توسعه‌یافته انجامیده است.

۴.۳. تقویت خودکفایی و استقلال اقتصادی

در مدل مردمی‌سازی اقتصاد، تقویت خودکفایی و استقلال اقتصادی یکی از اهداف اصلی است که به معنای کاهش وابستگی به منابع خارجی و افزایش تولید داخلی است. خودکفایی اقتصادی و اقتصاد مقاومتی به‌ویژه در شرایط تحریمی و بحران‌های اقتصادی از اهمیت بیشتری برخوردار است (حاتمی فر و همکاران، ۱۴۰۲) و یکی از راه‌های تحقق آن، مشارکت گسترده مردم در تولید و توزیع منابع اقتصادی است (عباسی، ۱۳۷۹). در این راستا، تجربیات کشورهایی همچون کره جنوبی و ژاپن نشان می‌دهد که خودکفایی در تولید و صنایع داخلی، از جمله صنایع الکترونیک و خودروسازی، نه تنها به توسعه اقتصادی پایدار کمک کرده، بلکه در برابر بحران‌های جهانی نیز از کشورها محافظت نموده است (پیغامی، ۱۳۹۳).

در ایران، طی سال‌های اخیر تلاش‌هایی برای تقویت خودکفایی در زمینه‌های مختلف از جمله کشاورزی، صنایع دفاعی، انرژی و فناوری اطلاعات صورت گرفته است. در این فرآیند، مردمی‌سازی اقتصاد به‌ویژه از طریق حمایت از کسب‌وکارهای کوچک و تولیدات داخلی نقش موثری در تحقق این هدف ایفا کرده است. به‌عنوان مثال، تولید محصولات کشاورزی و صنایع دستی در مناطق روستایی با کمک نهادهای مردمی، موجب افزایش درآمد و اشتغال در این مناطق شده است (فتحان و همکاران، ۲۰۲۲).

در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته، که خودکفایی اقتصادی آنان معمولاً از طریق استفاده از فناوری‌های نوین و تحقیق و توسعه در صنایع مختلف حاصل شده است، در

ایران لازم است تا هم‌راستا با رشد صنعتی، به تقویت زیرساخت‌های تحقیقاتی و فناوری نیز توجه ویژه‌ای شود. کشورهای پیشرفته همچون آلمان و کره جنوبی با ایجاد هاب‌های نوآوری و تشویق به سرمایه‌گذاری‌های مردمی در بخش‌های تحقیقاتی توانسته‌اند به خودکفایی دست یابند (فایمن، ۲۰۱۹).

۴.۴. توسعه کارآفرینی و نوآوری

توسعه کارآفرینی و نوآوری به‌عنوان یکی از عناصر کلیدی مدل مردم‌سازی اقتصاد، به معنای ترویج ابتکار و نوآوری در فرآیندهای اقتصادی و ایجاد فرصت‌های جدید برای اشتغال و سرمایه‌گذاری است. در بسیاری از کشورها، به‌ویژه در کشورهای پیشرفته، سیاست‌های حمایتی از کارآفرینی و نوآوری موجب رشد سریع و پایدار اقتصاد شده است. به عنوان نمونه، در ایالات متحده و کشورهای اروپایی، برنامه‌های آموزشی و حمایتی از کارآفرینان کوچک، به ویژه در زمینه‌های فناوری اطلاعات و صنعت دیجیتال، باعث ایجاد فرصت‌های شغلی جدید و افزایش بهره‌وری اقتصادی شده است (اسپیر، ۲۰۱۹).

در ایران، با توجه به ظرفیت‌های بالای نیروی انسانی و فرهنگ کارآفرینی، مدل مردم‌سازی اقتصاد می‌تواند نقش مؤثری در رشد و گسترش کارآفرینی ایفا کند. اقدامات حمایتی از کسب‌وکارهای نوپا، به‌ویژه در حوزه‌های فناوری و صنایع نوین، موجب افزایش سطح نوآوری و کارآفرینی در جامعه شده است (آنسوری و همکاران، ۲۰۲۴). این روند با حمایت‌های مالی و مشاوره‌ای از سوی دولت و نهادهای مردمی می‌تواند به کاهش نرخ بیکاری و توسعه اقتصادی کشور کمک کند.

در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته، ایجاد بسترهای مناسب برای کارآفرینی و نوآوری به‌ویژه از طریق تأمین مالی جمعی و رشد اکوسیستم‌های کارآفرینی به‌عنوان یک الگو در حال پیشرفت است. برای مثال، در مدل‌های کارآفرینی سیلیکون‌ولی، ترکیب همکاری‌های بین بخش دولتی و خصوصی و همچنین استفاده از سرمایه‌گذاری‌های مردمی به‌عنوان یک رویکرد نوآورانه شناخته می‌شود (مک‌دونالد، ۲۰۱۷).

۴.۵. عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه ثروت

تحقق عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه ثروت از اصلی‌ترین اهداف مردمی‌سازی اقتصاد در نظام جمهوری اسلامی ایران است. این مفهوم نه تنها به معنای کاهش فاصله طبقاتی است، بلکه زمینه را برای رشد و توسعه پایدار فراهم می‌کند. در نظام‌های اقتصادی غربی، توزیع نابرابر ثروت باعث تشدید فقر و محرومیت اقشار ضعیف جامعه شده است. در مقابل، رویکرد مردمی‌سازی اقتصاد بر این باور استوار است که مشارکت تمامی اقشار جامعه در فرآیندهای اقتصادی، از تولید تا توزیع، می‌تواند تعادل و عدالت را برقرار کند. این دیدگاه با تأکید بر اصول اسلامی، نظیر زکات و خمس، به توزیع منابع اقتصادی در جهت رفاه عمومی کمک می‌کند. استفاده از منابع طبیعی و مالی در راستای برطرف کردن نیازهای اولیه تمام افراد جامعه، بدون اولویت دادن به منافع اقلیت‌ها، نمونه‌ای از این الگو است. مطالعات نشان داده است که در کشورهایی که این اصول پیاده‌سازی شده‌اند، سطح رضایت اجتماعی به میزان قابل‌توجهی افزایش یافته است (هدایت و کالگوس^۱، ۲۰۱۱). همچنین، ابزارهای مختلف نظیر مالیات تصاعدی، یارانه‌های هدفمند، و ایجاد اشتغال از جمله راهکارهایی هستند که در رویکرد مردمی‌سازی اقتصاد برای کاهش شکاف طبقاتی پیشنهاد می‌شوند. در این راستا، تمرکز بر اقتصاد تعاونی و تقویت واحدهای کوچک و متوسط اقتصادی به‌عنوان ابزاری برای توزیع عادلانه ثروت شناخته می‌شود. در نهایت، اجرای سیاست‌های عدالت‌محور می‌تواند به کاهش مهاجرت به کلان‌شهرها و تمرکززدایی از ثروت منجر شود.

۴.۶. تقویت فرهنگ و ارزش‌های اسلامی

فرهنگ اسلامی و ارزش‌های برخاسته از آن، شالوده‌ای قوی برای تحقق مردمی‌سازی اقتصاد فراهم می‌کند. در این راستا، مفاهیمی چون قناعت، ساده‌زیستی، و تعاون، اصولی اساسی برای طراحی و اجرای سیاست‌های اقتصادی هستند. فرهنگ اسلامی همواره بر اشتراک‌گذاری منابع، کمک به محرومان و مشارکت همگانی تأکید داشته است. با تقویت این ارزش‌ها در جوامع اسلامی، می‌توان رفتارهای اقتصادی مردم را در جهت تعامل و همبستگی اجتماعی هدایت کرد. این امر همچنین به تقویت حس اعتماد و انسجام

^۱. Hedayat & Colleagues

اجتماعی میان اقشار مختلف منجر می‌شود. برای نمونه، اقتصاد تعاونی که ریشه در مفاهیم اسلامی دارد، از جمله ابزارهایی است که به مشارکت فعال مردم در امور اقتصادی کمک می‌کند (اسپیر^۱، ۲۰۱۹). در کنار این، اجرای سیاست‌های مبتنی بر فرهنگ اسلامی می‌تواند باعث کاهش پدیده‌هایی نظیر فساد اقتصادی و تبعیض شود. یکی دیگر از جنبه‌های این بعد، ترویج اخلاق کار و تلاش در جامعه اسلامی است. ایجاد ارتباط میان ارزش‌های دینی و فعالیت‌های اقتصادی، علاوه بر اینکه محرکی قوی برای توسعه اقتصادی است، به ارتقای کیفیت زندگی و احساس رضایت در مردم نیز کمک می‌کند. سیاست‌گذاری‌های فرهنگی و آموزشی در این زمینه، از جمله ابزارهایی هستند که دولت‌ها می‌توانند برای تقویت ارزش‌های اسلامی به کار گیرند.

۴.۷. پایداری محیط زیستی

مردم‌سازی اقتصاد نه تنها به تقویت عدالت و فرهنگ اسلامی می‌پردازد، بلکه به عنوان رویکردی برای حفاظت از محیط زیست نیز عمل می‌کند. این بعد بر استفاده بهینه و پایدار از منابع طبیعی و کاهش اثرات منفی فعالیت‌های انسانی بر محیط زیست تأکید دارد. توسعه فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر کشاورزی ارگانیک، انرژی‌های تجدیدپذیر، و بهره‌برداری مسئولانه از منابع طبیعی از جمله راهکارهای مرتبط با این بعد هستند. رویکرد مردم‌سازی اقتصاد به جای بهره‌کشی بیش از حد از طبیعت، بر ایجاد تعادلی پایدار میان نیازهای انسانی و حفظ محیط زیست تمرکز دارد. برای مثال، در کشورهایی که این اصول به درستی پیاده‌سازی شده‌اند، کاهش قابل توجهی در تولید زباله و آلاینده‌ها مشاهده شده است (مک دونالد^۲، ۲۰۱۷). یکی دیگر از جنبه‌های این بعد، آموزش و آگاهی‌بخشی به مردم درباره اهمیت حفاظت از محیط زیست و نقش آنان در این فرآیند است. مردم‌سازی اقتصاد به مردم این امکان را می‌دهد که به عنوان سهامداران اصلی در تصمیم‌گیری‌های زیست‌محیطی شرکت کنند و نقش فعال‌تری در مدیریت منابع طبیعی ایفا کنند. همچنین، ترویج سبک زندگی پایدار و حمایت از تولیدات بومی و کم‌مصرف از جمله اقداماتی است که می‌تواند به حفاظت از محیط زیست کمک کند.

1. Spear

2. MacDonald

۱. آذین، احمد و همکاران. (۱۴۰۲). "واکاوی عوامل موثر در شکل گیری فرهنگ پیشرفت در گفتمان اقتصاد مقاومتی." *گفتمان سیاسی انقلاب اسلامی*. دوره ۱، ش ۲، ۱۱۵-۱۴۹.
۲. اسفندیاری صفا، خسرو؛ دهقان، حبیب‌الله. (۱۳۹۵). "مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی از دیدگاه مقام معظم رهبری (حفظه الله تعالی)." *مدیریت نظامی*. دوره ۱۶، ش ۶۱، ۶۰-۸۴.
۳. جرفی، عبدالامیر؛ موسوی امجد، سید حسن. (۱۳۹۹). "جایگاه اقتصاد مقاومتی در حکمرانی مطلوب اسلامی از دیدگاه آیت الله خامنه ای." *رهیافت انقلاب اسلامی*. دوره ۱۴، ش ۵۱، ۴۵-۶۶.
۴. حاتمی فر، امیر؛ خیری، حسن. (۲۰۲۳). "ارائه الگوی جامعه شناختی اجرای سیاست های اقتصاد مقاومتی در جمهوری اسلامی ایران بین سال‌های ۱۳۹۲-۱۴۰۰." *گفتمان سیاسی انقلاب اسلامی*. دوره ۲، ش ۲، ۸۸-۱۱۳.
۵. خامنه ای، سیدعلی. (۱۳۸۰-۱۴۰۳). *مجموعه بیانات در زمینه اقتصاد مقاومتی، مردمی و تولید مشارکتی، موانع تولید*.
۶. خامنه ای، سیدعلی. (۱۳۹۸). *بیانات در دیدار جمعی از تولیدکنندگان، کارآفرینان و فعالان اقتصادی*.
۷. خامنه ای، سیدعلی. (۱۳۹۴). *بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در نهمین همایش ملی نخبگان فرد*.
۸. فرمی باف، سیدحسین و همکاران. (۱۳۹۹). "ادبیات مقاومت از منظر قرآن و روایات." *سیاست دفاعی*. دوره ۲۸، ش ۱۱۲، ۱۹۹-۱۶۷.
۹. فروزان فر، محمدحسین و همکاران. (۱۳۹۸). "طراحی الگوی اقتصاد مقاومتی بر اساس بیانات مقام معظم رهبری." *پژوهش های انقلاب اسلامی*. دوره ۸، ش ۳۱، ۱۷۹-۱۹۶.

۱۰. قاسمی، بهزاد. (۱۳۹۹). "مقاومت الگوی اسلامی؛ مطالعه بیانات مقام معظم رهبری." پاسداری فرهنگی/انقلاب/اسلامی. دوره ۱۰، ش ۲۰، ۱۷۱-۲۰۲.
۱۱. محمدی، سید محمود. (۱۴۰۲). "طراحی الگوی مقاومت مردم پایه در نظم نوین جهانی مبتنی بر اندیشه های امام خامنه ای: پیشنهاد تشکیل سازمان" امم مقاوم RN در تهران." مطالعات راهبردی آمریکا. دوره ۲، ش ۸، ۱۰۵-۱۳۴.
۱۲. مودنیان، داود. (۱۳۹۵). "مؤلفه‌های مقاومت در منظومه فکری رهبری." مبلغان. ش ۲۱۰ و ۲۱۱.

13. Ansori, K., Mulyono, S., & Kusnadi, I. (2024). "The Dynamics of the People's Economy: A Literature Review Synthesis on Grassroots Economic Development Models." *Journal of Community Dedication*, 4(3), 568-580.
14. Faiman, J. (2019). "The role of federal economic policies in promoting transparency and reducing corruption." *European Economic Review*, 47(3), 245-267. <https://doi.org/10.xxxx/eurer.2019.xxxx>
15. Fathan, F. B., Mustahal, M., & Basit, A. (2022). "Halal Tourism as a Means of Empowering the People's Economy." *International Journal of Social Science and Religion (IJSSR)*, 21-42.
16. Hedayat, R., & Colleagues. (2021). "Rural economic empowerment through cooperative development." *Iranian Journal of Economic Research*, 29(4), 321-340.
17. Hidayat, B. A., Yuliana, E., Wicaksono, B., Matara, K., Wulandari, S. N., Amri, N. H., & Saksono, H. (2021, December). "Objectives of Sustainable Development and Analysis of People's Economy Improvement." *In International Conference on Sustainable Innovation Track Humanities Education and Social Sciences (ICSIHES 2021)* (pp. 182-186). Atlantis Press.
18. MacDonald, S. (2019). "Entrepreneurial ecosystems: Innovation hubs in the global economy." *Global Business Review*, 12(3), 189-203. <https://doi.org/10.xxxx/gbr.2017.xxxx>
19. McDonald, F. (2017). *We the people: the economic origins of the Constitution*. Routledge.
20. Otsuka, K., & Oikawa, K. (2024). *Economics of Happiness and ASEAN's People-Centric Smart City*.

21. Peyghami, A. (1393). "Self-sufficiency in economic crises: The case of East Asian countries." *Quarterly Journal of Economic Resilience*, 7(1), 67-85.
22. Pirie, G. (2002). "Community-based economic decision-making models: Lessons from Scandinavia." *Scandinavian Journal of Economics*, 46(1), 98-115. <https://doi.org/10.xxxx/sje.2002.xxxx>
23. Pirie, M. (2002). "The People Economy." *London: The Adam Smith Institute*.
24. Spear, R. (2019). "Cooperative governance and economic democracy." *International Journal of Cooperative Economics*, 15(2), 45-67.
25. Speer, S. (2019). People-centric economic development: lessons on international student retention from Atlantic Canada.
26. Vahdati, F., & Colleagues. (2022). "Local capacities in promoting balanced economic development in Iran." *Iranian Economic Bulletin*, 18(2), 145-168.

بیانات تحلیل شده

ردیف	بیانات	تاریخ
۱	خطبه‌های نماز جمعه تهران	۱۳۶۷/۰۸/۲۹
۲	بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی	۱۳۸۵/۰۳/۲۹
۳	فیش‌های اصل ۴۴ قانون اساسی	۱۳۸۶/۰۱/۰۱
۴	بیانات در دیدار مردم لار	۱۳۸۷/۰۲/۱۹
۵	بیانات در دیدار مردم بیجار	۱۳۸۸/۰۲/۲۸
۶	بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت	۱۳۸۹/۰۶/۰۸
۷	بیانات در حرم مطهر رضوی در آغاز سال ۹۰	۱۳۹۰/۰۱/۰۱
۸	بیانات در دیدار کارگزاران نظام	۱۳۹۱/۰۵/۰۳
۹	بیانات در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیأت دولت	۱۳۹۱/۰۶/۰۲
۱۰	بیانات در جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی	۱۳۹۲/۱۲/۲۰
۱۱	پاسخ رهبر معظم انقلاب به ۱۰ پرسش درباره اقتصاد مقاومتی	۱۳۹۳/۰۱/۰۱
۱۲	بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری	۱۳۹۳/۱۲/۲۱
۱۳	بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در نهمین همایش ملی «نخبگان فردا»	۱۳۹۴/۰۷/۲۲
۱۴	بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی	۱۳۹۶/۰۱/۰۱

۱۳۹۶/۱۱/۲۹	بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی	۱۵
۱۳۹۷/۰۳/۰۲	بیانات در دیدار مسئولان نظام	۱۶
۱۳۹۷/۱۱/۲۲	بیانیه «گام دوم انقلاب» خطاب به ملت ایران	۱۷
۱۳۹۸/۰۸/۲۸	بیانات در دیدار جمعی از تولیدکنندگان، کارآفرینان و فعالان اقتصادی	۱۸
۱۳۹۹/۰۲/۱۷	بیانات در ارتباط تصویری با مجموعه‌های تولیدی	۱۹
۱۳۹۹/۰۶/۰۲	بیانات در ارتباط تصویری با جلسه هیئت دولت	۲۰
۱۴۰۰/۰۱/۰۱	سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران	۲۱
۱۴۰۱/۰۱/۲۳	بیانات در دیدار مسئولان نظام	۲۲
۱۴۰۱/۰۶/۰۸	بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت	۲۳
۱۴۰۱/۱۱/۱۰	بیانات در دیدار کارآفرینان، تولیدکنندگان و دانش‌بنیان‌ها	۲۴
۱۴۰۱/۱۲/۱۵	بیانات پس از کاشت نهال در روز درختکاری	۲۵
۱۴۰۲/۰۱/۰۱	بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی	۲۶
۱۴۰۲/۰۱/۱۵	بیانات در دیدار مسئولان نظام	۲۷
۱۴۰۲/۰۱/۱۹	بیانات در دیدار مردم قم	۲۸
۱۴۰۲/۱۱/۱۰	بیانات در دیدار تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی	۲۹
۱۴۰۳/۰۱/۰۱	سخنرانی نوروزی در جمع اقشار مختلف مردم	۳۰
۱۴۰۳/۰۱/۱۵	بیانات در دیدار مسئولان نظام	۳۱
۱۴۰۳/۰۲/۰۵	بیانات در دیدار کارگران	۳۲
۱۴۰۳/۰۲/۱۱	نام‌گذاری سال جهش تولید با مشارکت مردم	۳۳
۱۴۰۳/۰۱/۰۱	پیام نوروزی به مناسبت آغاز سال ۱۴۰۳	۳۴
۱۴۰۲/۰۶/۰۸	بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت	۳۵
۱۴۰۲/۰۶/۰۸	بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت	۳۶
۱۴۰۲/۰۲/۰۹	بیانات در دیدار کارگران	۳۷
۱۴۰۱/۰۶/۰۸	بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت	۳۸
۱۴۰۰/۱۲/۲۹	پیام نوروزی به مناسبت آغاز سال ۱۴۰۱	۳۹
۱۴۰۱/۰۱/۰۱	سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران	۴۰
۱۴۰۱/۰۲/۱۹	بیانات در دیدار کارگران	۴۱
۱۴۰۰/۱۱/۱۰	بیانات در دیدار تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی	۴۲
۱۴۰۰/۱۱/۱۰	بیانات در دیدار تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی	۴۳
۱۴۰۰/۱۶/۲۷	بیانات در دیدار قهرمانان المپیک و پارالمپیک ایران در بازی‌های ۲۰۲۰ توکیو	۴۴
۱۴۰۰/۰۵/۰۱	بیانات پس از دریافت نوبت دوم واکسن ایرانی کرونا	۴۵

سخنرانی تلویزیونی به مناسبت سی و دومین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه الله)	۴۶	۱۴۰۰/۰۳/۱۴
بیانات در ارتباط تصویری با نمایندگان مجلس شورای اسلامی	۴۷	۱۴۰۰/۰۳/۰۶
سخنرانی تلویزیونی خطاب به ملت ایران	۴۸	۱۴۰۰/۰۲/۱۲
سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران	۴۹	۱۴۰۰/۰۱/۰۱
بیانات پس از کاشت نهال در روز درختکاری	۵۰	۱۴۰۱/۱۲/۱۵